

gonista no està tranquil i se'n va a veure la superiora, Pura Cardona, una barcelonina de 52 anys que està al capdavant d'aquell grup de darderes dedicades a la vetlla de malalts. «Vaig anar a trobar la superiora i clarament li vaig exposar el que passava i que si, de moment, les podia protegir, arribaria un dia que no podria fer res per elles, i que el millor seria que marxessin de Caldes, amb el benentès que si es quedaven [...] i mentre jo tingués una mica d'autoritat no els passaria res, perquè, prescindint de llur caràcter de religioses, les respectaria i les faria respectar com a dones...»

En una situació tan delicada, Aleixandri arrisca les seves suposades conviccions revolucionàries per evacuar les monges: «La superiora em va dir que havia decidit anar-se'n, però que no ho podien fer per la manca de diners, ja que els homes que s'havien presentat els havien deixat sense res. Jo no vaig dir res, però sabia que quan es va donar l'ordre d'anar a fer-hi un registre es va dir i especificar que tots els diners que es trobessin es deixessin. Sense dir res vaig anar al comitè i vaig prendre 500 pessetes i les vaig portar a la superiora. Si algú té els llibres del comitè hi trobarà consignades 500 pessetes a les germanes vetlladores.»

L'endemà, Aleixandri és al seu lloc de treball, a l'estació de Caldes. «Varen venir a prendre bitllet per Granollers i jo els el vaig pagar de la meua butxaca; em va fer llàstima veure aquelles cinc dones abandonades i plenes de por, encara que jo no creia, ni crec, en llur religió.» L'any 1942 el Bisbat de Girona publicarà un número especial del seu *Boletín Oficial Eclesiástico*, intítulat «Sacrificios, ruinas y despojos de la iglesia gerundense durante el dominio marxista». En la relació de víctimes no figura cap de les cinc germanes.

O caixa, o faixa

PRIMERS D'AGOST

La tensió entre partidaris de la repressió i els que s'hi oposen és creixent. Els dos bàndols enfrontats no coincideixen necessàriament amb les sigles. Segons les memòries d'Aleixandri, hi ha gent d'ERC, com el nouvingut

metge del poble, el valencià Sebastià Iradier, que dona suport als dirigents cenetistes, i hi ha algun anarquista, com el futur alcalde Jaume Pons, que és partidari de no arribar a extrems perillosos. Entremig, l'alcalde, Francesc Duaso (ERC), conegut com a Panxo, intenta acostar-se poc a la casa de la vila i mira de passar desapercebut rere la barra del seu establiment, el Cafè Colonial, seu del Centre Cultural d'Esquerra Catalana i popular sala de ball.

Mentrestant, a l'Ajuntament la situació és explosiva: «Des de la sala del comitè sentíem les reunions del sindicat CNT. Feien discursos i més discursos. Ho volien matar tot. Volien cremar l'església, volien enfonsar-ho tot, però sabien que jo m'oposaria a totes les violències [...], jo veia que la cosa anava fermentant i que calia donar un *escapadero* a tots els gasos [...]. En una reunió que varen tenir, per cert bastant tumultuosa, exigien que es cremés l'església. Vaig comprendre que les coses havien arribat a un punt que si no es feia això es farien altres coses pitjors, com desgraciadament varen arribar.» Els ànims van pujant de to i Aleixandri, novament, pren una decisió controvertida que provoca l'enfrontament, aquest cop, amb els seus propis companys de partit: «En Panxo, l'alcalde, no en sabia res. Quan va veure els preparatius i va saber de què anava, es va astorar tant que va perdre el control i es va posar a cridar que jo en tenia la culpa, que si jo no hagués donat l'autorització no es faria. Brutalment, li vaig dir: 'Preferim que ens cremin a nosaltres, doncs? Vós no éreu ací quan el sindicat acordava això. Si no els permetem cremar quatre cadires ens cremaran a nosaltres.'»

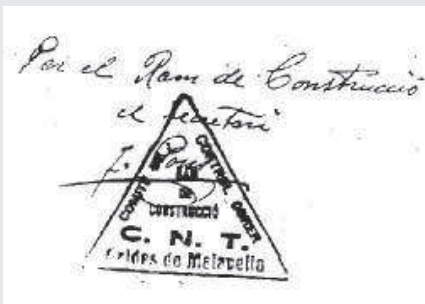
La crema de l'església

PRIMERS D'AGOST

La crema de l'església parroquial de Caldes té lloc en la foscor, gairebé a trenc d'alba, d'un dels primers dies d'agost:

«A l'hora convinguda, tot el sindicat en pes, perquè així ho varen prometre a fi i efecte que els que sempre havien estat contra nosaltres es veiessin obligats

«Format el comitè, es varen començar a dibuixar els antagonismes, les ambicions, les rivalitats»

El segell de la CNT de Caldes.

L'església parroquial, abans de la crema.

L'estació de Caldes de Malavella cap als anys trenta.

«No estranyeu que parli d'assassinats, doncs per a mi tot el que no era fet amb justícia no és vàlid»

a prendre-hi part, ens vàrem dirigir cap a l'església. Encara que sabia que no hi havia cap perill, sempre era bo fer les coses un xic espectaculars. Vaig distribuir alguns homes per vigilar i els vaig elegir tots del Centre Cultural.»

Setanta anys després dels fets que relata Aleixandri, Consol Garcia (aleshores una nena veïna de la plaça on hi ha el temple parroquial) encara ho recorda: «Vaig treure una mica el cap per la finestra fins que un milicià em va dir: 'Tu, cap a dins!' Van buidar l'església i van fer dues fogueres, una davant de la porta i l'altra més lluny, cap a la carretera de Cassà.»

L'any 1942, en l'informe de pèrdues, el Bisbat feia el balanç següent: «La iglesia parroquial fue quemada, quedando en mal estado las paredes [...], coro y retablos fueron destruidos y quemados, [...] las imágenes fueron todas destruidas, los vasos sagrados, campanas, cruces ornamentales y otros objetos del culto desaparecieron.» Tot i les destrosses evidents, l'informe (poc suspecte de condescendència) no inclou el temple calderí en la llista dels més afectats de la diòcesi.

«Salut, companys, tots som companys»

PRIMERS D'AGOST

«Un dia, després d'haver dinat i com de costum, vaig anar al comitè; vaig trobar tots els milicians que estaven menjant, hi havia també alguns del comitè. En aquestes entra en Puntonet, el capellà. Em va fer llàstima veure la cara que feia i la seva figura, amb els pantalons massa curts. Va entrar saludant amb el puny clos i deia: 'Salut, companys, salut, tots som companys.' Un dels que estaven al cap de la taula es va aixecar i va dir: 'Salut, Eduard', i, paf!, li va donar una forta esquanada amb la mà plana. Això va ser un senyal: tots o quasi tots, un darrere l'altre, varen fer el mateix.»

Mossèn Eduard Puntonet i Serra, gironí de 66 anys, és el rector de Caldes de Malavella des de fa un quart de segle, prou temps per acumular l'estima dels fidels i la rancúnia de molts dels anticlericals. En altres pobles els ca-